

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 378/06-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 21. decembra 2006 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho v konaní o sťažnosti I., B., zastúpenej advokátom JUDr. P. J., B., namietajúcej porušenie jej základných práv podľa čl. 20 ods. 1 druhej vety a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave pod sp. zn. 3 Co 106/04 zo 16. februára 2006 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo I. na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3 Co 106/04 zo 16. februára 2006 p o r u š e n é b o l o .

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3 Co 106/04 zo 16. februára 2006 z r u š u j e a vec vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

3. Spoločnosti I. n e p r i z n á v a finančné zadosťučinenie.

4. Spoločnosti I. p r i z n á v a úhradu trov konania 5 788 Sk (slovom päťtisícšesťstoosemdesiatosem slovenských korún), ktoré je Krajský súd v Bratislave

p o v i n n ý zaplatiť na účet jej právneho zástupcu advokáta JUDr. P. J., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Sťažnosti I. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. júla 2006 doručená sťažnosť I., B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. P. J., B., ktorou namieta porušenie jej základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupmi a rozsudkami Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) z 2. marca 2004 v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 19/04 a postupu a rozsudku Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) zo 16. februára 2006 v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Co 106/04.

Ústavný súd prijal uznesením sp. zn. II. ÚS 378/06 z 9. novembra 2006 na ďalšie konanie sťažnosť sťažovateľky v časti, ktorou namietala porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 druhej vety a čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu pod sp. zn. 3 Co 106/04 zo 16. februára 2006. Tú časť sťažnosti, v ktorej sťažovateľka namietala porušenie označených základných práv rozsudkom okresného súdu sp. zn. 5 C 19/04 z 2. marca 2004, ústavný súd odmietol pre nedostatok právomoci, pretože proti tomuto rozhodnutiu mala sťažovateľka možnosť podať odvolanie, ktorú aj využila.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, pretože krajský súd vo vyjadrení k sťažnosti z 22. novembra 2006 aj sťažovateľka v podaní z 21. novembra 2006 vyslovili súhlas s tým,

aby sa v tejto veci upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd pri svojom rozhodovaní vychádzal z obsahu sťažnosti, z písomných vyjadrení a z listinných dôkazov.

Sťažovateľka požaduje vydať nález, ktorým ústavný súd vysloví porušenie čl. 20 ods. 1 druhej vety a čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu pod sp. zn. 3 Co 106/04 zo 16. februára 2006 s tým, aby bol označený rozsudok zrušený a vec vrátená krajskému súdu na ďalšie konanie. Zároveň sa sťažovateľka domáhala priznania finančného zadost'učinenia v sume 2 000 000 Sk a úhrady trov právneho zastúpenia v sume 6 990 Sk.

Z prijatej sťažnosti vyplýva, že žalobou doručenou 30. decembra 2003 okresnému súdu sa sťažovateľka domáhala uloženia povinnosti žalovanej Všeobecnej zdravotnej poisťovni (ďalej len „žalovaná“), zaplatiť jej 2 257 463,37 Sk z dôvodu poplatku z omeškania a nahradiť trovy konania. Spornou bola skutočnosť, či za omeškanie spadajúce do obdobia po 1. júni 2003 má sťažovateľka (navrhovateľka) právo požadovať poplatok z omeškania 0,04 % denne, ktorú určila podľa občianskoprávných predpisov ako denný podiel z dvojnásobku ročnej diskontnej sadzby. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 5 C 19/04 z 2. marca 2004 rozhodol tak, že zaviazal žalovanú zaplatiť sťažovateľke sumu 1 026 056,60 Sk. Vo zvyšku bola žaloba zamietnutá. Žiadnemu z účastníkov nebolo priznané právo na náhradu trov konania. Z rozsudku vyplýva, že okresný súd priznal sťažovateľke poplatok z omeškania vo výške 0,1 % denne z dlžnej sumy do 1. júna 2003 a od uvedeného dňa len vo výške 0,01 % denne.

V odôvodnení rozsudku okresného súdu sa okrem iného uvádza: *„Právny vzťah, ktorý medzi postupcami a odporcom vznikol pri poskytovaní zdravotníckej starostlivosti, posúdil súd ako vzťah občiansko-právny. Podľa § 28 zákona č. 273/1994 Z. z. bola Všeobecná zdravotná poisťovňa zriadená ako verejnoprávna inštitúcia na vykonávanie zdravotného poistenia. Riešený spor vznikol v súvislosti s plnením úloh odporcu v oblasti zdravotného poistenia, v ktorej oblasti však odporca nevykonáva podnikateľskú činnosť. V zmysle § 2 ods. 1 Obchodného zákonníka sa podnikaním rozumie sústavná činnosť vykonávaná samostatne podnikateľom vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku. Odporca síce túto činnosť vykonáva samostatne vo vlastnom*

mene a na vlastnú zodpovednosť, ale nie za účelom dosiahnutia zisku. I keď je odporca verejnoprávna inštitúcia, zdravotnú starostlivosť priamo neposkytuje a vo vzťahoch s lekárňami nezabezpečuje verejné potreby, ani nerealizuje vlastnú prevádzku. Preto ani podľa § 261 ods. 2 Obch. zák. sa jeho vzťah s lekárňami nemôže spravovať Obchodným zákonníkom.

Pre občianskoprávne vzťahy je Občiansky zákonník všeobecným predpisom, ktorým sa jeho účastníci spravujú len vtedy, ak špeciálny právny predpis neustanovuje inak. Pre úpravu vzájomných vzťahov medzi zdravotnou poisťovňou a poskytovateľom zdravotníckej starostlivosti je špeciálnym predpisom zákon č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortnej, odvetvovej, podnikovej a občianskej zdravotnej poisťovne.

Podľa § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení platnom do 31. 5. 2003, o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortnej, odvetvovej, podnikovej a občianskej zdravotnej poisťovne (ďalej len zákon), pri nedodržaní lehoty splatnosti môže uplatniť zdravotnícke zariadenie voči príslušnej zdravotnej poisťovni poplatok z omeškania vo výške 0,1 % z dlžnej sumy za každý kalendárny deň omeškania odo dňa splatnosti účtovného dokladu.

S účinnosťou od 1. 6. 2003 bolo toto ustanovenie zákonom č. 138/2003 Z. z. zmenené tak, že sadzba poplatku z omeškania bola znížená na 0,01 % denne.

Nárok navrhovateľa požadovať poplatok z omeškania vzniká za každý deň omeškania samostatne, preto sa omeškanie musí posudzovať podľa znenia zákona platného v tom čase, kedy omeškanie vzniklo a nie podľa toho, kedy bola splatná faktúra.“

Proti citovanému rozsudku okresného súdu v časti, v ktorej okresný súd návrh zamietol, podala sťažovateľka odvolanie, ktorým sa domáhala, aby odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa zmenil a zaviazal žalovanú na zaplatenie 2 239 076,80 Sk a trov konania. O odvolaní sťažovateľky rozhodol krajský súd rozsudkom sp. zn. 3 Co 106/04 zo 16. februára 2006, ktorým prvostupňový rozsudok v napadnutej časti potvrdil a trov odvolacieho konania sťažovateľke nepriznal. V odôvodnení potvrdzujúceho rozsudku krajský súd poukazuje okrem iného na to, že:

„Ústavný súd Slovenskej republiky svojím nálezom uverejneným v Zbierke zákonov dňa 15. 7. 2004 pod č. 396/04 rozhodol, že ustanovenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení neskorších predpisov nie je v súlade s článkom 20 ods. 1 a článkom 13 ods. 3, 4 Ústavy Slovenskej republiky. Dňom vyhlásenia nálezu v Zbierke zákonov Slovenskej republiky stratilo toto ustanovenie účinnosť a keď Národná rada Slovenskej republiky neuviedla toto ustanovenie zákona do súladu s Ústavou Slovenskej republiky, stratilo po šiestich mesiacoch od vyhlásenia nálezu platnosť. Platnosť právnej normy určuje dobu, po ktorú je právna norma súčasťou platného právneho systému štátu. Účinnosť právnej normy znamená, že z nej pre jej adresátov vznikajú práva a povinnosti a stáva sa záväznou, možno ju aplikovať na ňou upravené právne vzťahy. Preto pokiaľ Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol o nesúlade citovaného ustanovenia s Ústavou Slovenskej republiky a o tom, že stratilo účinnosť dňom vyhlásenia z Zbierke zákonov (t. j. dňa 15. 7. 2004), nemožno ho aplikovať na upravené právne vzťahy a keď Národná rada Slovenskej republiky ho neuviedla do súladu s Ústavou Slovenskej republiky, stratilo svoju platnosť dňa 15. 1. 2005, čo má ten dôsledok, že nie je už súčasťou platného právneho systému nášho štátu.

Zo spisu je zrejmé, že súd prvého stupňa vo veci konal a rozhodol pred citovaným nálezom Ústavného súdu Slovenskej republiky. Odporca s plnením do omeškania dostal sa tak v období, ktoré trvalo do 31. 5. 2003 ako aj v období po 1. 6. 2003.

Súd prvého stupňa preto správne rozhodol, keď pri posudzovaní nároku na poplatok z omeškania vychádzal zo znenia ustanovenia § 38 ods. 4 zákona platného v čase vzniku nároku. Dôvod na uplatnenie sankcie vo výške 0,1 % aj za obdobie po 1. 6. 2003 nie je na mieste s poukazom na to, že v danom prípade ide o dennú peňažnú sankciu a túto je potrebné posudzovať podľa znenia zákona účinného v čase jeho vzniku.“

Podľa názoru sťažovateľky boli napadnutým rozsudkom krajského súdu porušené jej základné práva podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy. Právna argumentácia sťažovateľky na podporu tvrdenia o porušení jej základných práv sa opiera o nález ústavného súdu zo 17. mája 2004 publikovaný v Zbierke zákonov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka zákonov“) pod č. 396/2004 Z. z. (sp. zn. PL. ÚS 38/03) a s ním súvisiacu nesprávnu aplikáciu § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde.

K prijatej sťažnosti sa na základe výzvy ústavného súdu podľa § 29 ods. 3 zákona o ústavnom súde vyjadril podpredseda krajského súdu podaním z 22. novembra 2006, v ktorom okrem iného uviedol, že ako orgán štátnej správy krajského súdu sa nemôže vyjadrovať alebo hodnotiť procesnoprávny postup senátov, či sudcov v konkrétnych veciach.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo, ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 20 ods. 1 druhej vety ústavy má vlastnícke právo všetkých vlastníkov rovnaký zákonný obsah a ochranu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy ústavný súd rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

Podľa čl. 125 ods. 3 ústavy ak ústavný súd svojím rozhodnutím vysloví, že medzi právnymi predpismi uvedenými v odseku 1 je nesúlad, strácajú príslušné predpisy, ich časti, prípadne niektoré ich ustanovenia účinnosť. Orgány, ktoré tieto právne predpisy vydali, sú povinné do šiestich mesiacov od vyhlásenia rozhodnutia ústavného súdu uviesť ich do súladu s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami vyhlásenými spôsobom ustanoveným zákonom, a ak ide o predpisy uvedené v odseku 1 písm. b) a c), aj s inými zákonmi, a ak ide o predpisy uvedené v odseku 1 písm. d), aj s nariadeniami vlády a so všeobecne záväznými právnymi predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy. Ak tak neurobia, také predpisy, ich časti alebo ustanovenia strácajú platnosť po šiestich mesiacoch od vyhlásenia rozhodnutia.

Podľa čl. 125 ods. 6 ústavy rozhodnutie ústavného súdu vydané podľa odsekov 1, 2 a 5 sa vyhlasuje spôsobom ustanoveným na vyhlasovanie zákonov. Právoplatné rozhodnutie ústavného súdu je všeobecne záväzné.

Podľa § 41 ods. 2 zákona o ústavnom súde nález, ktorým sa zistil nesúlad právnych predpisov s právnym predpisom vyššej právnej sily alebo s medzinárodnou zmluvou, vyhlási sa spôsobom ustanoveným na vyhlasovanie zákonov. Nález je všeobecne záväzný odo dňa jeho vyhlásenia v Zbierke zákonov.

Podľa § 41a ods. 1 zákona o ústavnom súde právny predpis, jeho časti alebo niektoré jeho ustanovenia strácajú účinnosť dňom vyhlásenia nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov.

Podľa § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde stratou účinnosti, prípadne platnosti právnych predpisov na základe nálezu ústavného súdu sa neobnovuje platnosť právnych predpisov nimi zrušených; ak však išlo len o ich zmenu alebo o doplnenie, platí skorší právny predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením.

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne. Z toho vyplýva, že ak je v danom prípade oprávnený o ochrane základných práv sťažovateľa rozhodnúť všeobecný súd, je právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať vo veci vylúčená.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné

a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/00).

Za výnimku zo zásady, podľa ktorej výklad zákonov prislúcha predovšetkým všeobecným súdom, treba považovať výklad ustanovení zákona o ústavnom súde. V danom prípade ide najmä o výklad tých ustanovení zákona o ústavnom súde, z ktorých možno vyvodit' právne účinky nálezov ústavného súdu vydaných v konaní o súlade právnych predpisov na konania pred súdmi a inými orgánmi verejnej moci v individuálnych veciach. Konkrétne ide najmä o ustanovenia § 41a a § 41b v spojení s § 41 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pre označené ustanovenia zákona o ústavnom súde je charakteristické vzájomné pôsobenie princípu ochrany a zachovania ústavnosti na jednej strane a princípu právnej istoty na strane druhej. Oba princípy sú neoddeliteľnou súčasťou princípu právneho štátu vyjadreného v čl. 1 ods. 1 prvej vete ústavy. Princíp ochrany a zachovania ústavnosti sa realizuje v danom prípade samotným rozhodovaním ústavného súdu v konaní o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ústavy a jeho následnými právnymi účinkami na rozhodnutia, resp. rozhodovanie súdov a iných orgánov verejnej moci v individuálnych veciach. Princíp právnej istoty sa prejavuje v dvoch smeroch. Jednak je založený na prezumpcii ústavnosti právnych predpisov (až do opačného rozhodnutia ústavného súdu) a jednak na zachovaní právoplatnosti rozhodnutí súdov a iných orgánov verejnej moci vychádzajúcich z prezumpcie ústavnosti. Podľa názoru ústavného súdu pri kolízii spomínaných princíпов treba dať prednosť jednoznačne princípu zachovania a ochrany ústavnosti, a to za súčasného spolupôsobenia bŕzd vyplývajúcich z uplatnenia princípu právnej istoty (*mutatis mutandis* I. ÚS 51/06).

Opierajúc sa aj o uvedené východiská zákonodarca pri prijímaní zákona o ústavnom súde rozlíšil vplyv účinkov nálezov ústavného súdu vydaných v konaní o súlade právnych predpisov na konania pred súdmi a inými orgánmi verejnej moci v individuálnych veciach na tie, ktoré boli v čase uverejnenia nálezov ústavného súdu v Zbierke zákonov už právoplatne skončené (§ 41b zákona o ústavnom súde), a tie, ktoré ešte v čase uverejnenia

nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov neboli právoplatne skončené (§ 41a zákona o ústavnom súde). V oboch prípadoch ale zákonodarca umožnil v záujme uplatnenia princípu ochrany a zachovania ústavnosti do miery zlučiteľnej s princípom právnej istoty konvalidovať nepriaznivé účinky rozhodnutí súdov alebo iných orgánov verejnej moci v individuálnych veciach, ktoré vyplývajú, resp. by vyplývali z aplikácie ustanovení právnych predpisov, ktoré v konaní o súlade právnych predpisov označil ústavný súd za nesúladne s ústavou.

V danom prípade sťažovateľka namieta postup a rozhodnutie krajského súdu v konaní, ktoré ešte nebolo v čase uverejnenia nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/03 v Zbierke zákonov právoplatne skončené, t. j. krajský súd bol povinný v čase, keď rozhodoval, aplikovať na daný prípad § 41a v spojení s § 41 ods. 2 zákona o ústavnom súde, pričom pre ústavne akceptovateľné rozhodnutie krajského súdu bola nevyhnutná správna interpretácia a aplikácia § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde.

III.

Pri posudzovaní sťažnosti vychádzal ústavný súd z nasledovných zistení:

1. Krajský súd v predmetnej veci rozhodol 16. februára 2006, t. j. v čase po uverejnení nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/03 zo 17. mája 2004 v Zbierke zákonov. Navyše v čase, keď krajský súd vo veci rozhodoval, stratilo ustanovenie § 38 ods. 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 273/1994 Z. z.“) v znení podľa novelizácie vykonanej zákonom č. 138/2003 Z. z. v zmysle čl. 125 ods. 3 tretej vety ústavy nielen účinnosť, ale aj platnosť, keďže dňom 15. januára 2005 márne uplynula lehota podľa čl. 125 ods. 3 druhej vety ústavy, v rámci ktorej bola Národná rada Slovenskej republiky povinná uviesť protiústavné znenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. do súladu s ústavou.

2. Nálezom ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/03 zo 17. mája 2004 bol vyslovený nesúladi § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. s ústavou v znení zavedenom novelizáciou vykonanou zákonom č. 138/2003 Z. z. Z tohto vyplýva, že krajský súd bol v danom prípade povinný pri rozhodovaní aplikovať znenie § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde, text za bodkočiarkou, podľa ktorého „ak však išlo o zmenu alebo doplnenie, platí skorší predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením“.

3. Ústavný súd na odôvodnenie svojho záveru považuje za potrebné uviesť, že v danej veci je nesporné, že § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení podľa novelizácie vykonanej zákonom č. 138/2003 Z. z. v čase rozhodovania krajského súdu nebol účinný ani platný, t. j. už nebol súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky. Z toho vyplýva, že krajský súd v čase svojho rozhodovania nemohol aplikovať na daný prípad § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v neplatnom znení, t. j. nemohol potvrdiť nárok sťažovateľky na poplatok z omeškania vo výške 0,01% z dlžnej sumy za každý deň omeškania, ktorý jej priznal v označenom prvostupňovom rozsudku okresný súd za obdobie od 1. júna 2003, a to bez ohľadu na to, že v čase, keď tento nárok uplatnený sťažovateľkou vznikol, bolo toto ustanovenie platné a účinné. Podľa názoru ústavného súdu dňom márneho uplynutia lehoty podľa čl. 125 ods. 3 tretej vety ústavy stratilo ustanovenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení podľa novelizácie vykonanej zákonom č. 138/2003 Z. z. platnosť ex tunc (nie ex nunc), t. j. bolo anulované od počiatku. Inými slovami na toto ustanovenie zákona č. 273/1994 Z. z. sa hľadí, akoby nikdy nebolo platné, a teda nikdy nebolo súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky.

Za týchto okolností bolo pre rozhodnutie krajského súdu potrebné zodpovedať otázku, aké znenie a či vôbec nejaké znenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. bolo platné a účinné v čase jeho rozhodovania, t. j. podľa akého znenia § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. mal vo veci krajský súd rozhodnúť. Odpoveď na túto otázku vyplýva z § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde, konkrétne z jeho vyššie citovaného textu za bodkočiarkou. Z tohto textu nesporne vyplýva, že v danom prípade po strate účinnosti (po 15. júli 2004), ako aj po následnej strate platnosti (po 15. januári 2005) posledného znenia § 38 ods. 4 zákona

č. 273/1994 „platí skorší predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením“, t. j. § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. platil v čase rozhodovania krajského súdu v znení pred nadobudnutím platnosti a účinnosti novelizácie vykonanej zákonom č. 138/2003 Z. z., keď ustanovoval poplatok z omeškania vo výške 0,1 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania.

V záujme odstránenia akýchkoľvek pochybností o interpretácii textu § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd už v rozhodnutí II. ÚS 72/06 uviedol svoj názor na interpretáciu v ňom obsiahnutého slovného spojenia „platí skorší predpis“, podľa ktorého toto slovné spojenie treba vykladať tak, že stratou účinnosti, prípadne platnosti právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého ustanovenia na základe rozhodnutia (nálezu) ústavného súdu sa obnovuje nielen platnosť, ale aj účinnosť „skoršieho predpisu v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením“. Takýto výklad je založený na logickom argumente, podľa ktorého samotné obnovenie platnosti skoršieho právneho predpisu by nemalo žiadny právny význam pre ochranu ústavnosti v konaniach pred súdom alebo iným orgánom verejnej moci v individuálnych veciach, ktoré neboli ešte právoplatne skončené v čase pred uverejnením príslušného nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov, a na ktoré sa mal aplikovať právny predpis (jeho časť, prípadne niektoré jeho ustanovenie), ktorý nie je podľa príslušného nálezu ústavného súdu prijatého v konaní o súlade právnych predpisov v súlade s ústavou.

Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd v danom prípade oprel svoj rozsudok č. k. 3 Co 106/04-46 zo 16. februára 2006 o také znenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z., ktoré v čase jeho rozhodovania nebolo ani platné, ani účinné, t. j. rozhodol v zjavnom rozpore s ústavou a zákonom, a preto týmto rozsudkom porušil základné právo sťažovateľky na súdnu a inú právnu ochranu garantované v čl. 46 ods. 1 ústavy.

Sťažovateľka zároveň namietala aj porušenie svojho základného práva podľa čl. 20 ods. 1 druhej vety ústavy.

Pretože ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd napadnutým rozsudkom porušil základné právo sťažovateľky na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorý zároveň zrušil, otvára sa po vrátení veci na ďalšie konanie podľa názoru ústavného súdu priestor na to, aby sa krajský súd sám (aj v súčinnosti s účastníkmi konania) vyrovnal s ochranou označeného základného práva hmotného charakteru, v ktorom je navyše viazaný záväzným právnym názorom ústavného súdu. Preto ústavný súd sťažnosti v časti, v ktorej sa sťažovateľka domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 20 ods. 1 druhej vety ústavy, nevyhovel, uprednostňujúc právomoc všeobecného súdu na ochranu subjektívnych hmotných práv účastníkov konania pred ochranou v konaní pred ústavným súdom.

Záver ústavného súdu o porušení čl. 46 ods. 1 ústavy korešponduje aj so stanoviskom pléna ústavného súdu č. k. PLz. ÚS 1/06 z 11. októbra 2006, ktorým ústavný súd prijal zjednocujúce stanovisko k odchylným právnym názorom senátov ústavného súdu vyslovených pri svojej rozhodovacej činnosti na aplikáciu nálezu ústavného súdu č. k. PL. ÚS 38/03-39 zo 17. mája 2004 v konaní pred všeobecným súdom, ktorého predmetom je určenie výšky poplatku z omeškania podľa zákona č. 273/1994 Z. z.

IV.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu základného práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a zároveň môže vec vrátiť na ďalšie konanie. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

V záujme ochrany ústavou garantovaného základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktoré bolo porušené rozsudkom krajského súdu sp. zn. 3 Co 106/04 z 16. februára 2006, bolo potrebné tento rozsudok zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie a rozhodnutie krajskému súdu.

Keďže ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, zaoberal sa aj jej žiadosťou o priznanie finančného zadosťučinenia. Sťažovateľka žiadala, aby jej ústavný súd priznal finančné zadosťučinenie 2 000 000 Sk. V nadväznosti na zrušenie rozsudku krajského súdu a vrátenia veci na ďalšie konanie považoval ústavný súd poskytnutie ochrany porušeniu základných práv týmto spôsobom za dostatočné a sťažovateľke finančné zadosťučinenie nepriznal.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s právnym zastupovaním advokátom JUDr. P. J. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2005, ktorá bola 16 381 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 2 730 Sk a k tomu 2 x 164 Sk režijný paušál (§ 16 vyhlášky). Celkovo predstavuje náhrada trov právneho zastúpenia sumu 5 788 Sk.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. decembra 2006